

Raja- ja merivartiokoulu
Esikunta

01.07.2025

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kielitutkintoja koskevan lainsäädännön muuttamisesta, VN/1014/2025, 06.06.2025

Raja- ja merivartiokoulun lausunto kielitutkintoja koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Raja- ja merivartiokoulu (RMVK) on saanut tietoonsa ja nostaa esille huolen hallituksen esitysluonnoksesta, jonka mukaan valtionhallinnon kielitutkinnot lakkautettaisiin ja sulautettaisiin osaksi yleisiä kielitutkintoja 1.1.2026 alkaen.

Raja- ja merivartiokoulu pitää sinänsä hyvänä sitä, että esityksellä pyritään selkeyttämään kielitutkintojärjestelmää ja nopeuttamaan tutkintoprosessia. Koe- ja todistuskäytäntöjen digitalisointi ja tutkintotilaisuuksien saavutettavuuden parantaminen ovat kannatettavia. Valtionhallinnon kielitutkinnon lakkauttamisella ja siirtymisellä vain yleisiin kielitutkintoihin olisi RMVK:n rajavartijaopiskelijoiden toisen kotimaisen kielen opetuksen ja testaamisen sekä niin itse opiskelijoiden kuin Rajavartiolaitoksen tarpeiden kannalta kuitenkin huomattavia vaikutuksia. Huolena, on että uudistuksen toteutuksessa ei huomioida riittävästi RMVK:n toiminnallisia ja käytännön tarpeita virkanimitykseen vaadittavan kielitutkinnon suorittamisen osalta ja valmistelutyössä ei ole riittävästi ymmärrystä RMVK:n ominaispiirteistä ja muutoksen vaikutuksista rajavartijan peruskurssin toteutukseen. RMVK esittää, että jatkovalmistelussa RMVK:a kuultaisiin erillisessä kuulemistilaisuudessa, jotta RMVK:n ominaispiirteet ja muutoksen vaikutukset tulisivat riittävästi huomioiduksi tiiviissä aikataulussa suunnitellun muutoksen osalta.

Kuvaus rajavartijan peruskurssista ja toisen kotimaisen kielen opetuksen ja valtionhallinnon kielitutkintojen järjestämisestä Raja- ja merivartiokoululla

Rajavartijoiden valtakunnallisesta rekrytoinnista ja koulutuksesta vastaa Rajavartiolaitoksessa Raja- ja merivartiokoulu. Rajavartijat koulutetaan tehtävään noin 11 kk kestäväällä rajavartijan peruskurssilla Raja- ja merivartiokoulussa. Peruskurssi ei ole ammattikorkeakoulututkinto, eikä se vastaa yleistä toisen asteen tutkintorakennetta. Peruskurssin jälkeen opintonsa hyväksytysti suorittaneet nimitetään Rajavartiolaitoksen rajavartijan virkaan. Rajavartijaksi voi Suomessa valmistua vain rajavartijan peruskurssilta Raja- ja merivartiokoulusta. Rajavartijat palvelevat sotilasvirassa.

Rajavartijan virkaan edellytettävistä kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista säädetään Rajavartiolaitoksesta annetussa valtioneuvoston asetuksen (VNA 651/2005) 50 §:n 2 momentissa.

Rajavartijan peruskurssin toisen kotimaisen kielen opetus alkaa tammikuussa heti kurssin alkaessa. Rajavartijan peruskurssin läpivienti rakentuu moduuleittain ja opintojaksoittain, mitkä suoritetaan suurelta osin osastoittain. Läpivienti on hyvin tiivis aikataulultaan eikä siinä ole juurikaan jouston varaa. Toisen kotimaisen kielen opetusta (3op) järjestetään jaksoittain, jolloin opetusta on esimerkiksi tammikuussa kahden viikon ajanjaksolla ja seuraavan kerran maaliskuussa neljän viikon ajanjaksolla. Keskimäärin keväällä maaliskuun aikana Raja- ja merivartiokoululla järjestetään noin kuusi valtionhallinnon ruotsin kielitutkintotilaisuutta. Lisäksi peruskurssin opiskelijoita osallistuu keskimäärin 2-3 valtionhallinnon suomen kielitutkintotilaisuuteen. Kurssin opiskelijamäärä vaihtelee vuosittain merkittävästi. Esimerkiksi vuonna 2023 opiskelijoita oli 120, jolloin ruotsin tutkintotilaisuuksia järjestettiin yhteensä 10, joista kaksi syksyllä. Rajavartijan peruskurssin opiskelijat suorittavat tutkinnot osastoittain, jolloin yhteen tutkintotilaisuuteen osallistuu noin 20 opiskelijaa. Tämän lisäksi tutkintoon koululla osallistuu jo virassa olevia Rajavartiolaitoksen virkamiehiä, joiden tulee osoittaa kielitaitonsa hallintoyksiköiden välissä siirroissa nopealla aikataululla.

Keskimäärin kielitutkinnon kaikkien neljän osion läpäiseminen on vaatinut useamman suorituskerran. Läpiviennin moduulipohjaisuuden ja tiukan aikataulun vuoksi RMVK:lle on erittäin tärkeää, että jatkossakin tutkinnon vastaanottaja tulee koululle järjestämään tutkintotilaisuuden. Myös uusintatilaisuuksien järjestäminen koululla joustavasti on olennaista rajavartijan peruskurssin erityispiirteiden vuoksi. Tutkintotulokset tulee saada mahdollisimman nopeasti. Tällä hetkellä tulokset on saatu noin viikossa, mikä on mahdollistanut opetuksen ja uusintatilaisuuksien organisoimisen kurssin läpiviennin raameissa muut opinnot huomioiden.

Vertailu valtionhallinnon kielitutkinnon ja yleisen kielitutkinnon sisällöstä

Raja- ja merivartiokoulu nostaa esille huolen valtionhallinnon kielitutkinnon (VKT) ja yleisen kielitutkinnon (YKI) sisältöjen erilaisuudesta. VKT soveltuu erityisesti viranomaistehtäviin, jolloin kielitaidon osoittamisen vaatimukset ja aihepiirit vastaavat paremmin viranomaistyön asettamia vaatimuksia. YKI:n aihepiirit ovat laajempia ja vaihtelevampia eivätkä välttämättä heijastele viranomaistoinnassa tarvittavaa kieltä. YKI soveltunee kansalaisuuden ja pysyvän oleskeluoluiden hakemiseen tarvittavan kielitaidon arvioimiseen, mutta RMVK näkee taroituksenmukaisena tämän pitämisen erillään julkishallinnossa tarvittavan kielitaidon arvioimisesta.

VKT:ssa suullisen kielitaidon testaus tehdään vuorovaikutustilanteessa tutkinnon vastaanottajan kanssa, jolloin keskustelutilanne on luonnollisempi. YKI:ssa puolestaan keskitason puhumisen osakoe suoritetaan kielistudiossa ilman vuorovai-

kutusta vastaanottajan kanssa. RMVK:n arvion mukaan tämä todennäköisesti aiheuttaa merkittävän haasteen riittävän suullisen kielitaidon tason osoittamisessa tiiviin rajavartijan peruskurssin aikana, varsinkin jos suoritushaastavuudet ovat rajalliset. Jatkovalmistelussa tulisi pohtia mahdollisuutta suorittaa keskitason puhumisen osakoe haastatteluna, erityisesti kun on kyse virkaan nimittämisen edellytyksistä.

RMVK arvioi, että nykyiset valtionhallinnon kielitutkinnot vastaavat paremmin Rajavartiolaitoksen viranomaistoiminnan vaatimuksia kuin YKI-tutkinnot.

Vertailu valtionhallinnon kielitutkinnon ja yleisen kielitutkinnon saatavuudesta

RMVK korostaa sivulla 22 (YKI-muutoslain 4 §:n perustelut) esitettyjä näkemyksiä taata tutkintotilaisuuksien alueellisesti riittävä määrä ja sitä, että niitä järjestetään riittävän usein ja että osallistujat saavat todistuksen mahdollisimman nopeasti. Muutoksen kireä aikataulu huomioiden jää epäselväksi, kykeneekö Opetushallitus takaamaan riittävän saatavuuden myös rajavartijan peruskurssin tarpeille vuoden 2026 peruskurssin osalta.

RMVK yhtyy Opetushallituksen esiselvityksessäkin mainittuun näkemykseen, että valtionhallinnon kielitutkinnon suorittaminen on joustavaa, koska tutkinnon suorittaja / suorittajan oppilaitos ja tutkintasuorituksen vastaanottaja sopivat tutkinnon suoritusajankohdan keskenään. (HE-luonnos, s. 8–9) Tutkintoon ei ilmoitauduta ennalta määritettyihin tutkintopäiviin, vaan tutkintoa tarvitseva henkilö / hänen oppilaitoksensa voi sopia tutkintasuorituksen vastaanottajan kanssa tutkinnon suoritusajankohdasta hyvinkin nopeasti. Tämä mahdollisuus on ollut tärkeää rajavartijan peruskurssilla sen tiiviin ja joskus lyhyelläkin varoitusaikalla muuttuvan läpiviennin takia. RMVK:n näkemyksen mukaan rajavartijoille pitäisi jatkossakin turvata mahdollisuus suorittaa kielitutkinto Raja- ja merivartiokoululla Imatralla. Tällä hetkellä RMVK:a lähin YKI-tutkinnon suorittamispaikka on Lappeenranta. RMVK:n tarpeet tulisi huomioida sopimuksissa heti lain tullessa voimaan. Rajavartijan peruskurssin läpiviennin kannalta on tärkeää, että kielitutkintotilaisuudet voidaan järjestää tiiviissä aikataulussa osastoittain noin 15-20 oppilaan ryhmille.

YKI- tutkintotilaisuuksia on järjestetty melko harvakseltaan (5-6 kertaa vuodessa vuonna 2024). Tutkintopäiviä on Rajavartijan peruskurssin kesto (11 kk) ajatellen liian vähän. Lisäksi YKI-arvioinnin valmistuminen on ollut hidasta: se kestää nykyisin noin kaksi kuukautta, kun taas VKT- tulokset on saatu noin viikossa. Rajavartijan peruskurssin lyhyt ja hyvin tiivis kesto huomioiden YKI-tutkintopäivien määrää tulisi huomattavasti lisätä ja YKI-tutkintojen tulosten valmistumista tulisi huomattavasti nopeuttaa, jotta turvataan rajavartijaoppilaiden valmistuminen ja virkaan nimittäminen kurssin päättyessä. YKI-kokeiden huomattavasti pidempi arviointiaika vaikeuttaa lisäksi merkittävästi opintojen suunnittelua.

Esityksen sivulla 19 (kohta 4.2.2) mainitaan, että Opetushallitus toteuttaisi hallinnoimilleen kielitutkinnoille ja muulle lainsäädännössä edellytettävälle kielitaidon arvioinnille uuden tietojärjestelmäkokonaisuuden Opintopolku-järjestelmän yhteyteen. Esityksestä ei käy selville, onko järjestelmää tarkoitus käyttää myös kokeiden arvioinnin nopeuttamiseen, ei ainoastaan suoritustietojen nopeampaan sähköiseen välittämiseen. RMVK pitää hyvänä, että viranhakua edellyttävät tutkintosuoritustiedot saadaan sähköisesti suoraan Opetushallitukselta.

HE-luonnoksen luvussa 2.3 esitetty YKI-tutkintoon osallistujamäärien moninkertainen kasvu herättää huolen kielitutkintojen riittävästä saatavuudesta. Vuonna 2023 YKI-tutkintoihin osallistuttiin yli 9000 kertaa, kun taas valtionhallinnon kielitutkinnoissa oli 810 suorittajaa. Näistä vajaat 120 oli RMVK:n opiskelijoita. Jos vuosittainen määrä kasvaa kymmenillä tuhansilla uusien käyttötarpeiden (esimerkiksi oleskeluluvat, työmarkkinatuen kielillisä; HE-luonnoksen s. 15-16), myös, miten varmistetaan, että kaikki RMVK:n opiskelijat pääsevät suorittamaan tutkintoja opintojen kannalta tarpeellisenä aikana. Asiaa ei myöskään helpota, jos tutkintopäiviin otetaan rajallinen määrä osallistujia. Onko YKI-kielitutkintoa viranhakua varten suorittavat henkilöt mahdollista asettaa etusijalle tutkintoon ilmoittautuneiden joukossa tai voidaanko RMVK:n tarpeet huomioida velvoittavin sopimuksin?

RMVK korostaa, että tulevassa järjestelmässä tulee taata vähintään nykyisen kaltainen joustavuus ja tutkintojen saavutettavuus, jotta kielitaitovaatimukset ja kielitutkinnon rajalliset suorittamismahdollisuudet eivät muodostu käytännön esteeksi virkaan nimittämisessä tai hallintoyksiköiden välisissä siirroissa vaarantaen näin toimivaltaisten rajavartioiden saatavuuden. Erityisesti Rajavartiolaitoksen uusien virkamiesten valmistumisen ja muun henkilöstön kielitutkintotarpeiden kannalta on ratkaisevan tärkeää, miten joustavuus ja nopeus voidaan taata, mikäli valtionhallinnon kielitutkinnosta luovutaan.

Yhdistämisen aikataulu

Uudistuksen suunnitellaan tulevan voimaan 1.1.2026. RMVK:n näkemyksen mukaan tämä aikataulu on liian tiukka. Esityksessä mainitaan (s. 14, s. 20) keinoja sujuvoittaa ja nopeuttaa tutkintoprosessia (prosessien digitalisointi, tekoälyn käyttö, automaattisen arvioinnin työkalut ja tuottamisen taitojen arviointia tukevat työkalut), mutta samalla todetaan, että nämä eivät todennäköisesti olisi käytössä vielä vuoden 2026 alussa. Suunnitellun uudistuksen teknisen taustan tulisi olla valmis ennen kuin siihen siirrytään.

Raja- ja merivartiokoulu esittää, että lakimuutosta ei toteuteta ennen kuin edellä mainitut haasteet on ratkaistu ja muutokselle säädetään riittävä siirtymäaika (esimerkiksi muutoksen myöhentäminen ja/tai valtionhallinnon kielitutkintojärjestelmän pitäminen mahdollisena ainakin siirtymäajan). RMVK pitää tärkeänä, että valtionhallinnon kielitutkintojen kaltainen joustava, käytännönläheinen tyy-

dyttävää ja hyvää taitoa testaava kielitutkintojärjestelmä säilytetään yleisten kielitutkintojen rinnalla, mikä mahdollistaa viranomaistehtävissä tarvittavan kielitaidon osoittamisen nopeasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Kielitutkinnon vaatimustason uudelleenarviointi viranomaistehtävissä

Mikäli kielitutkintojärjestelmät yhdistetään, RMVK pitää tarpeellisena arvioida uudelleen viranomaistehtävissä vaadittavaa kielitaitotasoa. Rajavartijakoulutuksessa on erityistä tarvetta osoittaa riittävä kielitaito käytännön työtilanteissa. Erittymisesti olisi arvioitava, riittäisikö rajavartijan virkaan yleisten kielitutkintojen perustaso keskitason sijaan. Tämä taso vastaisi paremmin opiskelijoiden ja työntekijöiden todellista kielitaitoa ja käytännön tarpeita.

Koulun johtaja
Eversti

Juha Kivelä

Toimistopäällikkö
Majuri

Joonas Poropudas

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Rajavartiolaitos 01.07.2025 klo 12:03.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

JAKELU Henkilöstöosasto, RVLE
 Oikeudellinen osasto, RVLE

TIEDOKSI Korkeakoulu- ja kurssiyksikkö, RMVK
 Koulutustoimisto, RMVK